

SZÖVEG –
DÉR KATALIN klasszika-filológus

SOROZAT –
BIBLIA ÉS IRODALOM

KI VAGY?

Ki vagy, miért vagy, hol lakol? és kinek Szavára mozgasz? s végre mivé leszel? Míg ezt ki nem vizsgálod, addig Por vagy, az is leszel.

◆ **Csokonai Vitéz Mihály** „Az ember, a poézis első tárgya” című versében, 1805-ös halála előtt alig négy évvel, költészetének radikális fordulatáról számol be: arról, hogyan próbált a lét nagy kérdései felé fordulni, szakítva addigi örömközpontú rokokó poézisével, amikor az egész világból egyedül arról akart tudni, hogy „élni s enyelegni édes”. Az idézett részlet kérdéseit „egy levegői hang”, egy haragvó angyal teszi fel a költőnek – ő pedig nekünk. A rokokó kora ez, amikor az ember elveszíti a felvilágosodás vallásellenessége nyomán egykori biztos alapját, transzcendens gyökereit, és halandó volta félelmeivel, szorongásaival küzd. Megpróbálja körülbástyázni magát a való élet borzalmai ellen, a létkérdésekről szóló gondolkodás ellen az evilági szépség és kényelem, a luxus, az érzéki örömek, a szerelem, az erotika igenlésével, a mennyországot a földre varázsló palotáival és porcelán nippjeivel. A mai helyzet hasonló. Egészen másnak látszik ugyan, mások a mai ember szimbólumai, új mítoszait a szappanoperák és a valóságshow-k jelentik, még sincs a lényegben, a lelki mechanizmusban nagy különbség. A 21. századi ember is a lét biztonságos, szilárd kereteinek felbomlását akarja túlélni valahogy, azért veszi körül magát a konzuméletmód legváltozatosabb kellékeivel.

A régi-új értékrend azért vált mára olyan sikeressé, és azért terjed oly sebesen, mert a benne rejlő számtalan

örömforrás könnyen megszerezhető, és e könnyű öröm segít abban, hogy a saját végességével szembesülő ember kiteljesítse önmagát, és abban is, hogy miközben az egyén foglalkozni csak önmagával foglalkozik, ne kelljen gondolkodnia önmagáról, ne kelljen feltennie magának a versbeli kérdéseket. Mindezt persze a fogyasztás kultuszát ránk oktroyáló médiaipar tolatkodó buzdításával. Ám a tárgyak, szolgáltatások, médiatermékek fogyasztása nem képes elérni azt a célját, hogy elfojtsa vagy éppen meggyógyítsa, feloldja az elmagányosodó ember szorongását. Igyekezete reménytelen, mert a vers kérdéseit, a lét egyetemes összefüggéseit firtató kérdéseket senki emberfia nem tudja végleg lerázni magáról. A „levegői hang” kérdései nagyon jó kérdések, mindenkinek fel kellene tennie azokat: Ki vagy? Ki vagy valójában? Az, akinek Isten akart, vagy valami egészen más? Miért vagy? Mit gondolsz életed forrásáról? A teremtő Isten az, vagy egy biológiai vakvéletlen, és te annak értelmetlen terméke vagy? Hol lakol? Hol állsz? A megfelelő helyen, ahol lenned kell, ahová sorsod, ahová Isten állított – vagy sodródsz, amerre a szél fúj? És kinek szavára mozgasz? Isten szava, akarata irányítja-e cselekedeteidet, életedet, vagy saját vágyaid szava, a világ szava, netán a sátán szava? S végre mivé leszel? Erre az utolsó kérdésre a költő maga ad választ: Míg ezt ki nem vizsgálod, addig por vagy, az is leszel. ◆

Ricardo Solis (Guadalajara, Mexikó): Játékos festmények 12. - Zebra